

تحلیل و بررسی بررسی نقش و جایگاه الگوی بین‌المللی تعاون و نظام کسب و کارهای تعاونی

در حمایت از تولید ملی و کالای ایرانی

منصوره افقهی^۱

حسین جمشیدی^۲

مسلم خانی^۳

چکیده

بخش تعاون، به عنوان بخش مردمی اقتصاد و یکی از با اهمیت ترین بخش‌هایی است که می‌تواند تحقق شعار سال جاری را امکان پذیر نماید سوابق نشان می‌دهد بخش تعاون نقش قابل توجهی در ایجاد کار، اشتغال و حمایت از کالای ایرانی داشته است. البته این بدان معنی نیست که هر کالای ایرانی با هر کیفیتی مورد استفاده قرار گیرد، بلکه تولیدکنندگان باید به دنبال کیفی سازی محصولات خود باشند. تولیدکنندگان با بهینه کردن تولید و ارائه محصول با قیمت مناسب و کیفیت مطلوب می‌توانند تحقق شعار امسال را تسهیل کنند.

از جمله دلایل خرید کالای خارجی تمایل به کیفیت بهتر است و مصرف کننده انتظار لازم را از کیفیت و ضمانت کالای داخلی ندارد این در حالی است که بخش تعاون در بسیاری از حوزه‌های کالایی و خدمات می‌تواند حرف اول را بزند زیرا مصرف کننده خود می‌تواند تولید کننده یا عضو آن شرکت باشد با حمایت از این بخش می‌توان با توجه به ظرفیت‌های بخش تعاون شعار امسال را عملیاتی کنیم. برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه‌کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد با حفظ آزادی، نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی استوار گردیده است. همچنین از ۵ بند سیاست‌های کلی اصل ۴۴، بند (ب) با ۱۱ جزء تحت عنوان «سیاست‌های کلی بخش تعاونی» به طور اختصاصی به توسعه بخش تعاونی پرداخته است؛ ضمن اینکه در بندهای (الف)، (ج) و (د) توجه ویژه‌ای به بخش تعاونی صورت گرفته است. همچنین تعاون در برنامه‌های توسعه‌ای کشور نیز مورد بحث و توجه قرار گرفته است و بر همین اساس سند توسعه بخش تعاون کشور نیز تهیه گردیده است.

مصرف کالای ایرانی سبب افزایش تولید و اشتغال و متعاقب آن کاهش وابستگی اقتصادی کشور و رسیدن به هدف نهایی گفتمان اقتصاد مقاومتی خواهد شد. حمایت از کالای ایرانی مستلزم مولفه‌ها و پیش‌شرط‌هایی است، در مرحله نخست باید نسبت به هویت ایرانی خودمان باور ذهنی و تعصب داشته باشیم، سپس باید با اصلاح الگوی مصرف و اصلاح سبک زندگی یک عزم ملی در جهت مصرف کالای داخلی در کشور شکل گیرد که خود مردم می‌توانند بیشترین نقش را در این زمینه، ایفا کنند. یکی دیگر از اهداف مهم سیاست‌های اقتصاد مقاومتی افزایش درجه تاب‌آوری اقتصاد داخلی در مقابل تکانه‌های خارجی است. ماهیت بخش تعاون به گونه‌ای است که با استفاده از سرمایه‌های خرد شکل می‌گیرد و بر اساس عموم تئوری‌های اقتصادی مدرن موجود، تجمع سرمایه از طریق جذب سرمایه‌های خرد دارای بیشترین میزان درجه مقاومت در مقابل تکانه‌های اقتصادی است. بر این اساس رابطه میان توسعه بخش تعاون و تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی را می‌توان یک رابطه مستقیم ارزیابی کرد. در

^۱ دستیار دفتر ترویج آموزش و تحقیقات تعاونی‌ها ^۲ معاون طرح و برنامه دفتر ترویج، آموزش و تحقیقات تعاونی‌ها ^۳ مدیرکل ترویج، آموزش و تحقیقات تعاونی‌ها

سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، بر مقاوم بودن اقتصاد، حمایت از تولید، مردمی کردن اقتصاد، مدیریت مصرف و فعالیت‌های دانش بنیان تاکید شده و تعاونی‌ها به عنوان بنگاه‌های اقتصادی مردم‌نهاد که با سرمایه مردمی، برای مردم و با مدیریت مردم فعالیت می‌کنند نقش مهم و موثری در تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی دارند.

واژگان کلیدی: تعاون، تولید ملی، کالای ایرانی، اقتصاد مقاومتی

مقدمه

بررسی اندیشه‌های راهبردی رهبران بزرگ، یکی از ارزشمندترین فرصت‌هایی است که برای شناخت مسیر و حرکت یک جامعه باید به درستی صورت پذیرد. بسط و روشن کردن ابعاد این اندیشه‌ها، استخراج الگوها از دل بیانات و طراحی راهکارهایی به عنوان دستورالعمل‌های اجرایی این الگوها، همگی از نتایج شناخت درست اندیشه‌های راهبردی رهبران بزرگ است. هم‌زمان با تحویل سال نو یکی از مباحث مهم و مبتلا به جامعه در یک چارچوب کلی و هدفمند از زبان رهبر معظم انقلاب اسلامی طرح شد که می‌بایست آن را در یک مسیر و مکمل توسعه‌ی اقتصادی و دستیابی به اهداف چشم انداز قلمداد کرد. محور پیام نوروزی امسال ایشان "تولید داخلی" با همراهی دو محور ملت و دولت است که با شعار حمایت از کار و سرمایه‌ی ایرانی بر اساس یک برنامه ریزی درست، عامل پیشبرد این هدف تعیین و سهم و نقش مردم یعنی مصرف تولیدات داخلی مهم تر و پر رنگ تر ترسیم شد. شرایط متعارضی را که کشور ما طی چند دهه گذشته از نظر اهداف در یک طرف و عملکرد در طرف دیگر در زمینه تولید و تجارت پشت سر گذاشته، سوالات زیادی را در زمینه کارایی سیاست‌های اتخاذ شده در این زمینه به وجود می‌آورد که داشتن پاسخ قابل قبول برای آنها می‌تواند به عنوان چراغ راهنما برای تصحیح رویکردها در آینده مورد استفاده قرار گیرد.

حمایت از کالای ایرانی بخش ابتدایی و در عین حال، مهمترین بخش از یک زنجیره‌ی راهبردی مهم است که می‌تواند به حل جدی مشکلات اقتصادی - اجتماعی کشور کمک کند. توضیح آنکه حمایت از کالای ایرانی سبب رونق تولید داخلی می‌شود و این امر نیز به نوبه‌ی خود، باعث افزایش اشتغال شده و بخشی از مشکل بیکاری را حل می‌کند که این نیز به نوبه‌ی خود می‌تواند در کاهش و حل مسائلی چون آسیب‌های اجتماعی مفید باشد. امروزه خانوارها اموری مثل پخت و پز و تربیت فرزندان را به خارج از خانه واگذار کرده‌اند. بررسی سبک زندگی و مصرف‌گرایی در ایران، نشان می‌دهد خانواده‌ها عموماً از نظر مادی و معنوی به نفع خود و منافع ملی عمل نمی‌کنند. بد مصرف کردن، بی‌طرفی نسبت به مصارف داخلی، سبب ورود کالاهای خارجی به داخل شده و تولید داخلی و اشتغال را با خطر مواجه کرده است. زندگی کردن با درآمد آینده نشانه رقابت

ناسالم در مصرف در بین خانواده‌هاست. زیرا خانواده‌ها بدون توجه به میزان درآمد و پایگاه اقتصادی خود با سایر خانواده‌ها رقابت می‌کنند. از سوی دیگر وضعیت تولید ملی کشورمان با توجه به آمار و ارقام طی چهار دهه گذشته در مجموع روند مثبتی را طی کرده است، هر چند در سال‌هایی با توقف یا عقبگرد روبرو بوده است و میانگین رشد، در حد مطلوب نیست. در این میان سیاست نظام و بخصوص امام و رهبری تقویت خودباوری ملی و ارج نهادن به کار و سرمایه ایرانی بوده است اما فرهنگ عمومی مردم در این موضوع در حد انتظار تغییر نکرده است.

رشد اقتصادی، فقرزدایی، اشتغال مولد، یکپارچگی اجتماعی، تقویت کارآفرینی و مدیریت، تمرکز سرمایه‌های کوچک در قالب سرمایه‌های متوسط و کلان؛ اینها تنها بخشی از اهداف شکل‌گیری بخش تعاون است که در قوانین مربوط به شکل‌گیری این بخش مورد تاکید قرار گرفته است. اقتصاد ایران به هر کدام از مولفه‌های پیش‌گفته به شدت نیازمند است و به باور بسیاری از کارشناسان اقتصادی یکی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی که می‌تواند در اقتصادی بامختصات ایران، نقش آفرینی کند، بخش تعاون است. به دلایل مختلف، بخش خصوصی قوی در اقتصاد ایران هیچگاه شکل نگرفته است و وابستگی به نفت در طول تاریخ اقتصادی ایران باعث شده بخش خصوصی هم کم کم به سمت استفاده از رانت‌های اقتصادی مربوط به اقتصادهای تک محصولی متمایل شود. از سوی دیگر بر هیچ اقتصاددان و ناظر اقتصادی پوشیده نیست که اقتصاد دولتی نمی‌تواند اهداف متعالی اقتصادی را محقق سازد. اقتصاد دولتی در واقع یک تجربه شکست خورده از اداره اقتصادی کشورهاست. در علم جدید اقتصاد هر پدیده و نهادی که بتواند با جذب سرمایه‌های خرد، تشکیل هلدینگ‌های با سرمایه متوسط و کلان بدهد، باید به شدت تقویت شود. از این منظر است که بخش تعاون در ایران از آنجایی که کارآیی انجام چنین فرآیندی را دارد و تجربیات گذشته هم نشان داده مردم به این بخش اعتماد دارند، باید به شدت مورد حمایت قرار گیرند. براساس قوانین کشور، سهم بخش تعاون از اقتصاد ایران باید به ۲۵ درصد برسد، اما در حال حاضر این بخش با دستیابی به این سهم فاصله زیادی دارد. نیاز کشور به اشتغالزایی مولد، تولید محصول با کیفیت همراه با بازاریابی و سوق دادن فعالیت‌های تولیدی به سوی مردم نهاد شدن، ضرورت توجه به توسعه بخش تعاون را دو چندان کرده است.

اهداف طرح

هدف از پیشنهاد طرح ملی «تعاون، تولید ملی و کالای ایرانی» علاوه بر گام نهادن در مسیر اجرای شعار امسال که به فرموده مقام معظم رهبری، سال حمایت از کالای ایرانی اعلام شده است؛ نقش تاثیرگذار تعاون در حمایت از کالای ایرانی و تولید ملی است. آنچه که در سالیان اخیر مورد توجه و تأکید ایشان و سیاستگذاران و کارشناسان خبره قرار گرفته، لزوم توجه به اقتصاد مقاومتی و تولید ملی است. اقتصاد مقاومتی در پی کاهش تصدی گری دولتی است اما به دلیل اهداف والای انسانی به هیچ وجه به دنبال سودجویی فردی، استثمار انسان ها و تخریب محیط زیست نیست. آنچه بستر مناسبی برای تحقق اقتصاد مقاومتی فراهم می سازد، بخش دوم اقتصاد کشور، یعنی حوزه تعاون است.

به طور کلی می توان اهداف اصلی طرح را در موارد ذیل بیان نمود:

- ۱- فراهم نمودن زمینه های بروز پتانسیل ها و قابلیت های بخش تعاون در عرصه تولید ملی و حمایت از کالای ایرانی
 - ۲- برقراری شبکه های متناسب از تولید و توزیع در بخش تعاونی به منظور حمایت از کالای ایرانی
 - ۳- فراهم نمودن زمینه هایی در پیاده سازی طرح ها و پروژه ها به منظور تقویت شبکه تعاونی و ایجاد زنجیره های تامین و توزیع (زنجیره های رضایت مشتری)
 - ۴- برنامه ریزی برای ایجاد سامانه های جامع در بخش تعاون به منظور ارتقای بخش و کمک به تولید و توزیع
 - ۵- برند سازی در بخش تعاونی و تقویت برندینگ در حوزه تعاون
 - ۶- ایجاد هلدینگ ها و شرکت های مادر تخصصی و...
 - ۷- فراهم نمودن زمینه های توسعه صادرات در بخش تعاون
 - ۸- کاهش موانع تولید و کسب و کار در حوزه های قانون گذاری و تقنینی
- از جمله اهداف فرعی نیز در موارد ذیل قابل بررسی است:
- راهبری و ساماندهی استارت آپ ها در قالب تعاونی ها
 - طراحی و استقرار نظام **crm** در تعاونی ها
 - طرح تهیه شناسنامه کالا، الگوی عرضه و فروش
 - ساماندهی مواد اولیه و تولید و بهبود شبکه تامین مواد اولیه
 - برگزاری نمایشگاههای ماهانه توانمندی تعاون و کالای ملی

اقرار سیاست‌های پیشنهاد شده در طرح جامع مطالعات اقتصاد ایران با رویکردهای کلیدی در سند اقتصاد مقاومتی

ضرورت و اهمیت موضوع

باتوجه به آنچه گفته شد، سؤال این است که چرا باید از کالای ایرانی حمایت کنیم؟ به بیان دیگر، چه مسائل و متغیرهایی ایجاب‌کننده‌ی حمایت از کالای ایرانی است؟

در پاسخ می‌توان به چند نکته اشاره کرد:

۱. آسیب‌پذیری ملی: شاید بتوان گفت مهمترین مسأله‌ای که حمایت از تولید و کالای ایرانی را به ضرورتی عاجل تبدیل کرده، مسأله آسیب‌پذیری ملی است؛ زیرا با توجه به واقعیت‌های موجود و چند سال اخیر اقتصاد کشور، به واسطه‌ی ضعف‌های ساختاری و مدیریتی در اقتصاد کشور از یک سو و فشارها و تضییقات بین‌المللی از سوی دیگر، حوزه اقتصاد و معیشت به پاشنه آشیلی اساسی برای نظام تبدیل شده است. در واقع، در شرایطی که مشکلات زیربنایی اقتصادی، مدیریتی و فشارهای بین‌المللی، امکان بهبود وضعیت اقتصادی، معیشتی و اشتغال کشور را بسیار محدود کرده و این مسأله را به آسیبی ملی تبدیل کرده، با کاهش واردات و حمایت از کالای ایرانی می‌توان از شدت این آسیب کاست و در مرحله‌ی بعد با اصلاح نقص‌ها و ضعف‌های موجود در اقتصاد داخلی، آن را مرتفع کرد. در همین راستا قابل ذکر است که حمایت از کالای ایرانی، اقدامی برای استحکام بخشی به ساخت درونی نظام است و می‌تواند مصون‌بخش کشور در آسیب‌ها و تهدیدها باشد.

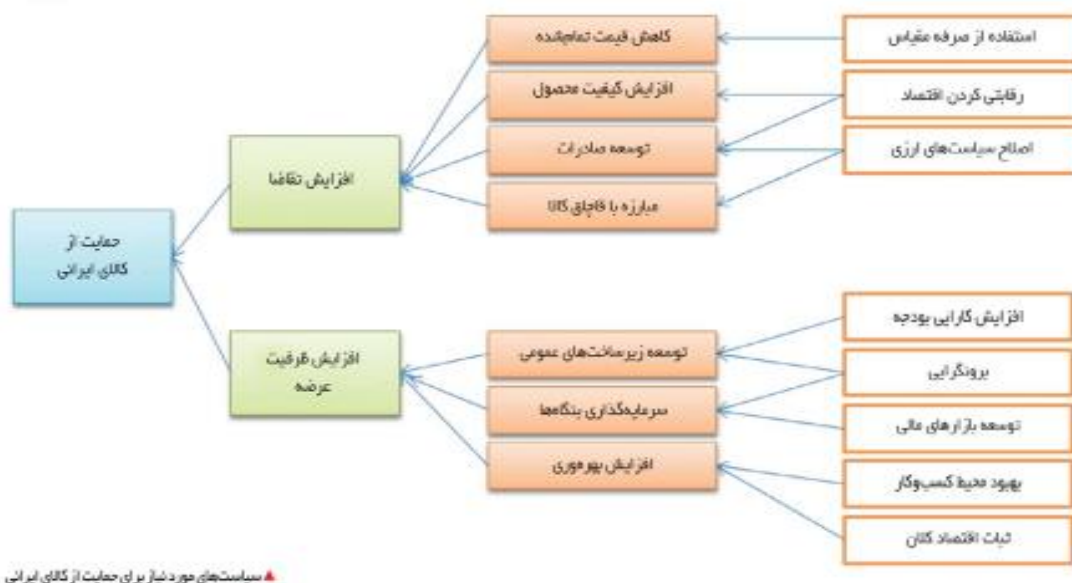
۲. حل مشکل اشتغال: همانگونه که اشاره شد، با حمایت از کالای ایرانی بخشی از مشکل اشتغال در کشور حل خواهد شد؛ زیرا با حمایت از کالای ایرانی و تقویت عرضه این کالاها به بازار، به طور طبیعی به نیروی کار بیشتری نیاز بوده، افراد بیشتری مشغول کار شده و از مشکل بیکاری نجات می‌یابند. توضیح بیشتر آنکه از جمله بحث‌های کلاسیک رایج در تشریح علت عقب‌افتادگی اقتصادی کشورهای جهان سوم، خروج ارزش‌افزوده از این کشورها به طرق مختلف، از جمله با واردات است. حال با در پیش گرفتن استراتژی جایگزینی واردات، حمایت از تولید و کالای ایرانی و جلوگیری از واردات بی‌رویه به کشور، ارزش‌افزوده و ارزی که از کشور خارج می‌شود، در داخل باقی مانده و می‌تواند صرف توسعه زیرساخت‌های اقتصاد کشور، ایجاد اشتغال و... شود.

۳. واردات کالاهای خارجی به کشور: امسال در حالی سال حمایت از کالای ایرانی نام‌گذاری شده است که در اثر هجوم واردات کالاهای خارجی، تولید داخلی و در نتیجه، کالای ایرانی در محاق قرار گرفته است. بنابراین، باید با تجدیدنظر جدی در سیاست‌های وارداتی در راستای هدف‌مندسازی واردات و کاهش میزان آن، با در پیش گرفتن استراتژی «جایگزینی واردات»؛ راهبردی که در آن تأکید می‌شود که به جای وارد کردن کالا به داخل کشور، باید تلاش کرد تا مشابه آنها در داخل کشور تولید شود، از تولید و کالای ایرانی حمایت کرد.

۴. بازار مصرف گسترده: به طور طبیعی، بازار مصرف گسترده‌ی هشتاد میلیونی ایران بستر و ظرفیت مناسبی است تا با اتکای به آن و اولویت قائل شدن به تکمیل و پاسخ به نیازهای آن با عرضه‌ی کالاهای ایرانی، بخش عمده‌ای از مسائل مربوط به تقویت تولید ایرانی حل و رفع شود. به عبارت دیگر، بازار داخلی کشور ظرفیت بالقوه‌ی مناسبی برای تقویت تولید و حمایت از کالای ایرانی است. مسلم است که این بازار تنها در صورتی می‌تواند حامی کالای ایرانی باشد که اولاً؛ کالاهای ایرانی در اولویت عرضه به آن قرار داشته باشند و ثانیاً؛ این کالاها معتبر بوده و پاسخگوی نیازهای روزافزون مصرف‌کنندگان داخلی باشند.

۵. وجود امکانات و منابع تولید: نیروی انسانی، منابع طبیعی و اولیه تولید، دانش و فناوری، سرمایه، تجهیزات و... از جمله عوامل و منابع تولید در اقتصاد محسوب می‌شوند. به عبارتی، در هر کشوری عوامل مذکور، منابع بالقوه‌ی تولید بوده و اگر کشوری می‌خواهد در حوزه‌ی تولید موقعیت خود را ارتقا دهد، باید در گام نخست به میزان کافی از این منابع برخوردار باشد. حال در اینجا به طور کلی می‌توان گفت که موقعیت کشورمان به لحاظ دارا بودن این عوامل، بسیار بیشتر و بالاتر از آن چیزی است که در عمل شاهد آن هستیم. درواقع، ظرفیت‌های بالقوه‌ی اقتصاد کشور برای تقویت تولید داخلی و عرضه‌ی کالاهای ایرانی به بازار فراتر از وضعیت موجود است. به عنوان مثال، میانگین تولید علم در ایران بالاتر

از میانگین جهانی است، ایران بیشترین منابع انرژی دنیا (مجموع نفت و گاز) را در اختیار دارد، از جمعیت جوان، بامهارت و تحصیل کرده‌ای برخوردار است و ...

روش‌شناسی

طرح تعاون، تولید ملی و حمایت از کالای ایرانی براساس یک مطالعه کتابخانه‌ای و براساس اسناد و قوانین بالادستی و بررسی سابقه موجود حوزه تعاون و با توجه به پتانسیل‌ها و قابلیت‌ها و ظرفیت‌های متنوع این بخش تدوین و تنظیم گردیده است. بدنبال این بخش با بهره‌گیری از مدل‌های مختلف نظر سنجی و دانش خبرگان طرح ارائه و نقطه نظرات حوزه‌های تخصصی جمع‌آوری و در مفاد طرح تا حد امکان دیده شد و «توفان فکری»^۲ و مدل‌های دلفی از دیگر روش‌هایی است که در ادامه با تشکیل جلسات کارشناسان و با بهره‌گیری از تجربیات و دانش خبرگان به آن پرداخته شد و در تدوین و تنظیم مفاد طرح و تهیه عناوین و شناسنامه پروژه‌ها بکار گرفته شده است. در این جلسات با دستور جلسه‌های مشخص تشکیل و در آن افراد مدعو در مورد یک موضوع برای رسیدن به اهدافی به تبادل نظر و ایده پرداختند.

در «طرح ملی تعاون، تولید ملی و کالای ایرانی» با برگزاری جلساتی با حضور کارگروه تخصصی از دفاتر معاونت و نیز حضور نمایندگان اتاق تعاون و اتحادیه‌های مدعو با استفاده از روش توفان فکری تلاش گردید

^۲- Brain Storming

تا نظرات همه افراد حاضر جمع گردد و به بررسی و ارزیابی پیشنهادات مطرح شده پردازیم. طی جلسات متعدد، بسیاری از پیشنهادات و راهکارها مورد تجزیه و تحلیل و نقادی قرار گرفت و پروژه های مصوب در نهایت تدوین گردید.

بحث و بررسی

در این نکته تردیدی وجود ندارد که طی دهه های گذشته، مسئولین کشور همواره تاکید صادقانه بر ارتقای تولید داخلی داشته اند، از واردات اکراه داشته اند و امتیازات متعددی را برای تولید و جرائم سنگینی را برای واردات در نظر گرفته اند. دوره هایی بوده است که مَهْری به نام مَهْر عدم ساخت وجود داشته، به این معنی که فقط واردات کالاهایی مجاز بوده که "امکان" تولید آن ها در داخل وجود نداشته است. تامین انرژی و آب ارزان، عرضه تسهیلات بانکی با نرخ سود واقعی منفی، فراهم آوردن بازار داخلی تضمین شده بدون رقیب خارجی، از جمله شرایطی بوده که طی چند دهه، تلاش سیاستگذار معطوف به تحقق آن بوده است.

اما امروز کجاییم؟ کالاهای ایرانی نیازمند آن هستند که مرتب بر حمایت از آنها تاکید شود. صادرات مان را عمدتاً محصولات خام یا بسیار نزدیک به خام تشکیل می دهد و در مقابل، وارد کننده محصولاتی هستیم که با همان مواد ساخته می شوند. کار به جایی رسیده است که اقتصاد ایران با پدیده ای تقریباً منحصر به فرد در مقیاس جهانی، به نام "قاچاق کالا" مواجه است. در حالیکه واژه قاچاق در کشورهای دیگر، محدود به اسلحه، انسان و مواد مخدر است، در کشور ما این واژه عمدتاً برای واردات غیر رسمی اقلامی از قبیل وسائل خانگی، پارچه، لباس و اقلام مشابه بکار برده می شود.

همه موارد ذکر شده ذیل سرفصلی قرار می گیرند که می توانیم آن را فقدان کیفیت مطلوب، یا در بهترین حالت، پایین بودن کیفیت محصولات تولید شده در کشور بنامیم. برای دو محصول با کیفیت مشابه، محصول ایرانی معمولاً بطور معناداری گرانتر و برای دو کالای هم قیمت، کالای ایرانی دارای کیفیت نازلتری است. چرا اینطور است؟ چرا آنچه محقق شده نه تنها با هدف تعیین شده مغایر است، بلکه کاملاً در نقطه مقابل آن قرار دارد.

مزیت های تولید ملی و حمایت از کالای ایرانی

خرید و حمایت از تولیدات و محصولات ساخت داخل کشور در ابعاد بین المللی، ملی و محلی می تواند آثار مثبت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، فنی، قانونی، علمی و تحقیقاتی فراوانی را برجاگذارد، این نوشته تلاش دارد که مزایای این حرکت عظیم را مورد اشاره قرار دهد.

الف: مزایای اقتصادی ناشی از تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی

- حفظ مشاغل موجود در بخش های تولیدی، بنابراین حفظ وضع موجود اشتغال در کشور
- گسترش و ایجاد مشاغل جدید به واسطه فراهم شدن تقاضای جدید برای محصولات موجود و خدمات جدید و در نتیجه کاهش نرخ بیکاری
- گسترش چرخه های تولید به صورت مستقیم و غیر مستقیم بنابراین تقویت بنیان های امنیتی و دفاعی کشور
- افزایش توان پولی، مالی و اعتباری کشور و افزایش قدرت وام دهی به سایر کشورها
- افزایش درآمد های ناشی از مالیات و افزایش منافع جمعی مردم
- سالم سازی و تقویت فرآیند های تولید، توزیع و مصرف کشور
- صرفه جویی های اقتصادی بواسطه استفاده بهینه از تجهیزات تولید و صرفه جویی های ناشی از مقیاس تولید
- کاهش قیمت تمام شده محصولات بواسطه تولید انبوه
- رقابتی شدن فضای کسب و کار و بدنبال آن افزایش منافع مردم
- تقویت بورس اوراق بهادار به واسطه افزایش قدرت تولیدی و مالی شرکت ها
- استفاده و بکارگیری سرمایه های خرد و کلان آحاد جامعه و امکان سرمایه گذاری آن در بخش های تولیدی
- جلوگیری از انتقال سرمایه ها به خارج از کشور بواسطه فراهم شدن زمینه های بکارگیری سرمایه ها در فرآیند تولیدات داخلی
- جذب سرمایه های خارجی به دلیل صرفه اقتصادی برای سرمایه گذاران
- کاهش وابستگی ارزی به کشور های بیگانه و تقویت پول ملی و اتکاء به آن در معاملات و مبادلات اقتصادی
- حرکت بخش های اقتصادی به سمت تجارت واقعی و کاهش واسطه گری های زائد
- کاهش حجم و وزن اقتصادزیر زمینی و حرکت به سمت شفافیت اقتصادی
- افزایش درآمدهای مردم و انگیزه بخش خصوصی برای سرمایه گذاری های مطمئن
- کمک به مثبت شدن تراز تجاری کشور به دلیل کاهش نیازهای وارداتی

- مقابله با تحریم های اقتصادی کشورهای دیگر و افزایش توان اقتصادی و بالارفتن قدرت چانه زنی در معاملات بین المللی
- کاهش وابستگی به درآمد های نفتی در مصارف جاری کشور و زمینه سازی سرمایه گذاری در آمدهای نفتی برای طرح های عمرانی و سرمایه گذاری های کلان
- کاهش صادرات مواد خام و بستر سازی ایجاد و افزایش ارزش افزوده بر روی مواد خام در کشور
- افزایش درآمد های دولت بواسطه افزایش فعالیت های اقتصادی و تولیدی کشور
- کاهش نقش تصدی گری دولت بواسطه فعال شدن بخش های خصوصی و تعاونی و بنابراین شکل گیری ساختارهای نظارتی دولت به عنوان وظیفه اصلی حوزه حاکمیت
- کاهش تورم به واسطه افزایش تولید و ایجاد تعادل در عرضه و تقاضا
- تخصیص بهینه منابع مالی و سرمایه ای و سازوکارهای تولید، توزیع و مصرف در کشور
- جلوگیری از انتقال ارز بواسطه تامین نیازها از تولیدات داخلی و تقویت صادرات و کسب مزیت رقابتی در جهان
- کاهش مشکلات مربوط به حمل و نقل و گمرک ناشی از واردات کالا و کاهش تورم ناشی از کمبود عرضه بواسطه افزایش تولید
- امکان حضور واقعی در مناطق آزاد تجاری جهان بواسطه افزایش تولیدات داخلی و بالا رفتن قدرت رقابت جهانی و تقویت صنایع دستی و بستر سازی جذب گردشگر خارجی
- بازسازی و بهسازی سیاست های مالی و پولی کشور بواسطه ضرورت های اجتناب ناپذیر
- برقراری روابط منطقی در تقاضا و عرضه محصولات بنابراین تعادل قیمت ها و تأمین منافع جامعه

ب: مزایای فرهنگی و اجتماعی ناشی از تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی

- گسترش و تقویت همبستگی های فرهنگی و اجتماعی داخل کشور بواسطه مصرف محصولات ملی و محلی
- افزایش اعتماد به نفس و تقویت باورهای فرهنگی و اجتماعی و کاهش آثار تحریم های جهانی در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، روحی و روانی جامعه
- تقویت باورهای اسلامی - ایرانی و ملی و کاهش وابستگی های فرهنگی و اجتماعی به بیگانه و احساس همزاد پنداری از طریق مصرف کالاهای ایرانی در بین مردم

- جلوگیری از آثار مخرب مصرف کالاهای خارجی در ابعاد فرهنگی و اجتماعی بواسطه مصرف تولیدات ملی
- حفظ آثار فرهنگی جامعه برای نسل حاضر و نسل های آینده و فرهنگ سازی کار و تلاش و خدمت به کشور
- دفع فرهنگ بیگانه و تأثیر گذاری بر فرهنگ بیگانه از طریق انتقال تکنولوژی و صادرات به کشورهای دیگر
- خنثی سازی حملات فرهنگی دشمن در جنگ نرم و کاهش ناهنجاری های اجتماعی بواسطه کاهش تورم و بیکاری
- نهادینه کردن استقلال فرهنگی و اجتماعی به واسطه استقلال تولیدی و اقتصادی
- محصولات تولید شده به دست مردم مسلمان کشور و بنابراین اطمینان به رعایت الزامات اعتقادی در فرآیندهای تولید که فقدان آنها می تواند اثرات وضعی نامطلوب بر مصرف کننده برجاءگذارد.
- احساس هویت ملی بنابراین تلاش در جهت تکریم ایرانی بودن و غرور ملی
- ارائه الگوئی عینی و عملیاتی برای سایر کشورهای مسلمان جهان از طریق دستیابی به اهداف مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی بواسطه حمایت و مصرف تولیدات داخل
- تقویت فرهنگ شیعه - مسلمان و ایرانی به جای تقویت فرهنگ های بیگانه و الحادی
- کاهش مشکلات فرهنگی بواسطه ی کاهش جابجایی های غیر ضروری نیروی انسانی در بخش های تولیدی
- فرهنگ سازی مصرف تولیدات ایرانی و انتقال سینه به سینه این فرهنگ به نسل های آینده
- ج: مزایای علمی، آموزشی و پژوهشی ناشی از تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی
- بومی شدن تکنولوژی های مختلف در حوزه تولید از طریق آزمون و مهندسی معکوس
- بومی شدن علوم مختلف از طریق بکارگیری آنها در عرصه تولید و عمل
- آزمون نظریه های علمی در صحنه تولید و استخراج نتایج علمی و کاربردی از آنها و در نتیجه تبدیل آنها به متون علمی مورد نیاز بخش های مختلف دانشگاهی کشور
- آزمون تجارب جدید در حوزه تولید و به دنبال آن افزایش توانمندی های علمی و کاربردی
- برقراری ارتباط واقعی بین صنعت و دانشگاه بواسطه احساس نیاز اجتناب ناپذیر هر دوی آنها به همدیگر
- امکان تبدیل شدن دانش به ثروت و تجاری شدن علوم مختلف

- شکوفا شدن استعداد های فردی، جمعی و سازمانی در فرآیندهای تولید
- عدم ترس از شکست و تلاش برای کسب تجربه از شکست ها برای موفقیت های آینده در عرصه تولید
- آموزش و یادگیری علمی - تجربی نیرو های انسانی در فرآیندهای تولید، توزیع و مصرف
- توسعه نیروی انسانی و افزایش توانمندی ها و مهارت های مورد نیاز آنها در عرصه های مختلف تولید
- فراهم شدن و امکان اصلاح و بازسازی ساختار های خرد و کلان مدیریتی کشور بواسطه نیاز های اجتناب پذیر
- استفاده بهینه از منابع انسانی و تحقق شایسته سالاری در فرآیندهای مختلف تولید و برقراری عدالت سازمانی در حوزه نیروی انسانی
- صادرات دانش بومی و توانمندی های تکنولوژیکی به سایر کشورها
- تخصصی شدن تولیدات بنابراین تقویت مبانی علمی و کاربردی حوزه تولید در کشور
- افزایش کیفیت و کمیت تولید با استمرار آن و کشف و اجرای راه حل های بهتر در تولید
- افزایش اعتماد مردم به تولیدات بواسطه ورود متخصصان به عرصه های تولید کشور

د: مزایای محلی و استانی ناشی از تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی

- جلوگیری از مهاجرت افراد به شهر های دیگر به واسطه فراهم شدن زمینه های تولید محلی و استفاده بهینه از ظرفیت ها و امکانات محلی و استانی در کشور
- جلوگیری از فرار مغزها به سایر کشورها بواسطه فراهم شدن امکان بکارگیری تخصص ها در بخش های مختلف تولیدی کشور
- استفاده از نیرو های انسانی متخصص محلی بنابراین کاهش قیمت تمام شده محصولات
- افزایش جذب گردشگران اقتصادی، فنی و فرهنگی به کشور بواسطه افزایش قدرتمندی های تولیدی و اقتصادی کشور
- بستر سازی توسعه پایدار در ابعاد خرد و کلان در بخش های ملی و محلی

ر: مزایای سیاسی و قانونی ناشی از تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی

- تقویت قدرت چانه زنی نظام و کشور در عرصه های بین المللی در حوزه مسائل سیاسی امنیتی
- کاهش فشار های سیاسی بیگانگان و تنظیم شدن قواعد بازی های سیاسی در جهان به نفع کشور

- بستر سازی تحقق برنامه های پنج ساله و چشم انداز بیست ساله کشور
- ارائه چهره مثبت سیاسی در عرصه های جهانی بواسطه قدرت تولیدی بنابراین افزایش اعتبارات جهانی و افزایش قدرت پول ملی
- اصلاح و بازسازی قوانین حوزه های اقتصاد و تولید به واسطه احساس نیاز کشور به آنها
- وضع قوانین، آئین نامه و دستورالعمل های مورد نیاز در بخش های مختلف تولیدی و اقتصادی کشور به دلیل ضرورت های اجتناب ناپذیر
- ایجاد ابزارها و ساختارهای نظارتی کارآمد بر عملکرد بخش های تولیدی و تلاش مسئولین برای آسان سازی فرآیندهای تولیدی و اقتصادی کشور
- رعایت شرایط احراز افراد و سازمان ها برای ورود به بخش های تولیدی و اقتصادی بر اساس الزامات و شرایط مورد نیاز و به هنگام

ز: مزایای بازاریابی و بازرنداری ناشی از تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی

- دسترسی راحت به خدمات پس از فروش در عرصه های مختلف تولید
- دسترسی تولیدکنندگان به نیازهای واقعی مردم
- تنوع تولیدات و تأمین نیازهای آحاد جامعه و طراحی محصولات جدید متناسب با نیازهای روز جامعه
- کاهش زمینه های رانت خواری و دریافت پورسانت های کلان بواسطه خریدهای غیر ملی
- نوسازی و بازسازی خطوط تولید و به روز شدن آنها و بنابراین کاهش قیمت تمام شده محصولات
- مصرف محصولات داخلی و انتقال نقطه نظرات مصرف کننده به بخش تولید باعث بسترسازی اصلاح و رفع معایب کالا می گردد.
- ارائه محصولات براساس سلیقه مصرف کنندگان بنابراین رعایت اصول بسته بندی و ظاهر زیبا
- اصلاح و بازسازی مستمر تولیدات بنابراین دستیابی به کیفیت مورد نیاز، مشابه و بهتر از کالاهای خارجی
- تکریم و حمایت واقعی از مصرف کننده به جهت تأمین شرایط آنها
- فراهم شدن رضایت مشتری بنابراین وفاداری به خرید و تکرار آن
- فراهم شدن زمینه تبلیغات دهان به دهان بواسطه مصرف تولیدات ملی
- جهانگردی شدن محصولات ایرانی و حضور و نفوذ در بازارهای جهانی
- افزایش قدرت چانه زنی کشور در ورود به سازمان تجارت جهانی

- حذف بخش‌های زائد اداری و تلفیق و ترکیب بخش‌های موازی در ساختارهای اداری و تولیدی
- کاهش مشکلات کارگری در بخش‌های تولیدی
- افزایش قدرت پاسخگویی بخش‌های اداری و دولتی بواسطه درخواست‌های مستمر و دائمی بخش‌های تولید
- تقویت و گسترش ارتباطات درون و برون سازمانی

تعاون و پتانسیل‌های آن در حمایت از کالای ایرانی

به اعتقاد کارشناسان در بسیاری از کشورهای توسعه یافته و نظام‌های اقتصادی دنیا تعاونی‌ها جایگاه خاصی دارند و سهم قابل ملاحظه‌ای از اقتصاد را به خود اختصاص داده‌اند؛ از طرفی تقویت بخش تعاون موجب رشد سرمایه اجتماعی می‌شود و امروزه هرچه سرمایه‌های اجتماعی در کشورها افزایش یابد، مدیریت اجرایی و سیاسی کشور به روش سهل‌تری انجام می‌شود به عبارت ساده‌تر تعاونی‌ها از نیازهای ضروری امروز کشور ما هستند؛ زیرا موجب افزایش بهره‌وری می‌شوند این در حالی است که به دلایلی توجه به امر بهره‌وری و بخش تعاونی در کشور ما مغفول مانده است.

به هر ترتیب با استناد به قوانین و اسناد بالا دستی در خصوص توسعه بخش غیردولتی و واگذاری تصدی‌های دولتی بدیهی است که نقش تعاون در توسعه همه جانبه کشور دارای اهمیت فراوان خواهد بود. بر این اساس در قانون سیاست‌های اجرایی اصل ۴۴ قانون اساسی نقش بخش تعاونی برجسته شده که این موضوع حاکی از انتظار بالای نظام از بخش تعاونی کشور است. اگر با تلاش همه جانبه ارکان مختلف بسترهای لازم برای توسعه تعاون در کشور فراهم شود و تعاونی‌ها توانمندی‌های لازم برای رسیدن به جایگاه واقعی خود در اقتصاد را کسب کنند زمینه بسط و توسعه عدالت اجتماعی و اقتصادی در کشور فراهم شد و در این صورت چشم‌انداز بخش تعاون را می‌توان مثبت ارزیابی کرد. به‌طور کلی می‌توان گفت تعاونی‌ها به عنوان تشکل‌های اقتصادی و اجتماعی دارای توان و ظرفیت لازم برای سازماندهی اقشار و گروه‌های مختلف مردمی در جهت ایجاد توسعه انسانی پایدار است.

از آنجا که بخش تعاون، بخش مردمی اقتصاد است، به جرات می‌توان گفت یکی از معدود بخش‌هایی است که می‌توان تحقق شعار امسال را مشاهده کرد. البته این بدان معنی نیست که هر کالای ایرانی با هر کیفیتی مورد استفاده قرار بگیرد بلکه تولیدکنندگان باید به دنبال کیفی سازی محصولات خود باشند. به نظر می‌رسد تولیدکنندگان با بهینه کردن تولید و ارائه محصول با قیمت مناسب می‌توانند تحقق شعار امسال را تسهیل کنند.

بخش تعاون همیشه به دنبال آن بود که در ایجاد کار و اشتغال و حمایت از کالای ایرانی نقش داشته باشد. باید در نظر داشت استفاده از کالای خارجی به دلایلی صورت می گیرد که می توان به احساس داشتن کیفیت بهتر و اینکه کالای داخلی از پشتوانه و خدمات خوبی بهره مند نیست، اشاره کرد و این در حالی است که بخش تعاون در بسیاری از بخش ها حرف اول را می زند. با حمایت از این بخش می توان با توجه به ظرفیت های بخش تعاون شعار امسال را عملیاتی کنیم.

برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد با حفظ آزادی، نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی استوار گردیده است. همچنین از ۵ بند سیاست های کلی اصل ۴۴، بند (ب) با ۱۱ جزء تحت عنوان «سیاست های کلی بخش تعاونی» اختصاصاً به توسعه بخش تعاونی پرداخته است؛ ضمن اینکه در بندهای (الف)، (ج) و (د) توجه ویژه ای به بخش تعاونی صورت گرفته است. همچنین تعاون در برنامه های توسعه ای کشور نیز مورد بحث و توجه قرار گرفته است و بر همین اساس سند توسعه بخش تعاون کشور نیز تهیه گردیده است.

ساختار شرکتهای تعاونی بر ارزشهایی چون خودیاری، دموکراسی، برابری، عدالت و همبستگی بنا شده است. در کشور ما بیش از ۹۳۰۰۰ شرکت تعاونی فعال با حدود ۴۴ میلیون نفر عضو و اشتغال بیش از ۱۶۳۰۰۰۰ نفر فرصت شغلی وجود دارد.

همچنین بیش از ۱۱۰ موضوع فعالیتی مجزا در بخش های صنعت، کشاورزی و خدمات برای تشکیل تعاونی وجود دارد که در برخی از آنها موفقیت تعاونیها بیشتر است از جمله در حوزه کشاورزی (گرایش های زراعت، دامداری و دامپروری و پرورش مرغ گوشتی)، بخش صنعت (نساجی چرم، صنایع غذایی و دارویی، صنایع دستی و فرش دستباف)، حوزه خدمات (آموزشی، رایانه ای، اداری، مالی پشتیبانی). ۲۲ درصد تولید گوشت مرغ، ۴۴ درصد ظرفیت تولید خوراک دام و طیور، ۶۵ درصد پرورش میگو، ۹۰ درصد امور صید و صیادی، ۷۰ درصد حمل و نقل جاده ای، ۱۲ درصد ظرفیت تولیدات انواع پروفیل از طریق شرکتهای تعاونی تحقق پیدا کرده است. در جهت شبکه ارتباطی بخشی نیز اتاق های تعاون و اتحادیه های تعاونی به عنوان تشکلهای غیردولتی و بالادستی، مسئول پیگیری و پیشبرد اهداف مشترک بخش تعاونی هستند.

تعاونی‌ها به دلیل توجه به مشکلات جامعه محلی، توسعه روستایی و کشاورزی، تامین خدمات اجتماعی، توسعه کارآفرینی و اشتغال، کاهش فقر، افزایش سرمایه‌اجتماعی و تولید کالاهای عمومی و زیرساخت در توسعه پایدار کشور نقش بسزایی دارند.

مهمترین رویکردها در تعاونی بعنوان یک نهاد مردمی با اهداف اقتصادی و اجتماعی، تقویت سرمایه اجتماعی - توسعه عدالت اجتماعی - ایجاد اشتغال و ارتقاء سطح رفاه اجتماعی است.

در تشکلهای تعاونی امکان استفاده از سرمایه‌های اندک مهیا می‌شود و هم‌افزایی در توان اجرایی اعضا تعاونی شکل می‌گیرد. با توجه به اینکه در این تشکلهای هدف، اشتغال سهامداران است و در تعاونیهای تولیدی اشتغال اعضا مورد توجه قرار دارد لذا فاصله کارگر تا کارفرما از بین می‌رود و شاغلین در سود و زیان تعاونی سهیم هستند. در واقع تعاونی‌ها به جهت اینکه باعث حذف واسطه‌های غیرضرور در تولید تا مصرف می‌شوند و فرصت‌های برابر و توزیع عادلانه امکانات اقتصادی را به همراه دارند و امکان فعالیتهای اقتصادی در قالب تیم و گروه را مهیا می‌سازد از جذابیت ویژه‌ای در بین جوانان و دانش‌آموختگان برخوردار است.

میزان صادرات تعاونیها

یکی از اهداف قابل توجه در بخش تعاونی نگاه صادراتی به تولیدات و خدمات است این روش به مثابه حرکت به سمت پویایی در تولید خلق ارزش افزایش درآمد توجه به بازارهای هدف افزایش کیفی و ارتقا سطح تکنولوژی و حتی سوق بسمت دانش فنی نوین خواهد بود تمام این مزایا در هدف گذاری بر روی افزایش صادرات متمرکز می باشد که بعنوان یکی از محورهای جذاب حرکتی در بخش تعاون در سالهای اخیر محسوب می شود. در سال ۱۳۹۶ بیش از ۱/۳ میلیارد دلار صادرات توسط تعاونی‌ها انجام شده است.

وضعیت حقوقی و ظرفیتهای قانونی بخش تعاون

امروزه تشکیل تعاونیها در جهان نهضتی انسانی، اخلاقی و تربیتی است که بر مبنای آن نظام اقتصادی خاصی برای رفاه و ایجاد اشتغال در جامعه پی‌ریزی می‌شود. سازمانهای جهانی، توسعه را بدون مشارکت عمومی مردم فاقد ارزش و اعتبار می‌دانند و بدین لحاظ اکثر کشورها از نهضت تعاون به عنوان یکی از ابزارهای مهم و موثر در امر توسعه بویژه توسعه اقتصادی استفاده می‌کنند. اگر رشد و توسعه تعاونیها به اندازه‌ای باشد که اکثریت مردم را دربر بگیرد، توزیع عادلانه ثروت و ریشه‌کردن فقر و اختلاف طبقاتی محقق خواهد شد. به عبارت دیگر، اشاعه فرهنگ مشارکت در بین جوامع و کشورها و حضور مردم در صحنه‌های اقتصادی و اجتماعی و

مشارکت فکری و مالی آنها بهترین تضمین برای افزایش آگاهی‌ها، کاهش ضایعات، افزایش بهره‌وری تولید و توزیع، کاهش توقعات و انتظارات کاذب و بهینه‌سازی تعادل بین نیازها و امکانات است.

یکی از شرایط تحقق حماسه اقتصادی و بهبود فضای کسب و کار و مقابله با تحریم بهینه‌سازی و ارتقاء کمی و کیفی تولید ملی می‌باشند که شرکت‌های تعاونی می‌توانند تاثیر زیادی بر رشد اقتصادی، فقرزدایی، اشتغال مولد، یکپارچگی اجتماعی، تقویت کارآفرینی و مدیریت، تمرکز سرمایه‌های کوچک در قالب سرمایه‌های متوسط داشته باشند. تعاونی‌ها از نظر فعالیت به سه دسته تولیدی، توزیعی و خدماتی تقسیم شده و این تعاونی‌ها از لحاظ هدف نیز به سه دسته عمده اشتغالزایی، تامین نیاز اعضا و بازرگانی با هدف ارتقای ظرفیت رقابت پذیرینگاههای کوچک و متوسط اقتصادی و تامین نیازهای رقابتی اعضا تقسیم می‌شوند. اقتصاد تعاونی از منظر ایجاد تعادل و توازن میان نیازهای داخلی و خارجی قابل ارزش است؛ چرا که تعاونیها همزمان با فعالیت مستمر برای تامین نیازهای تولیدی و خدماتی جوامع بیرونی به تامین نیازمندی‌های گروه اعضای داخلی نیز توجه دارند و موازنه بین تقاضای مصرف در داخل و خارج از حوزه فعالیت خود را برقرار می‌کنند. تعاونیهای تولیدی با تجمیع سرمایه‌های اندک اعضا، این اعتبار مالی را در خدمت تولید و اقتصاد کشور قرار می‌دهند که انجام این کار از توان تک تک افراد جامعه خارج است و این رویکردی است که تمام جهان به این سو حرکت می‌کند. افزایش تولید از این طریق تا هنگامی که مسایل مربوط به بازاریابی و فروش محصولات روشن نشده باشد، نمی‌تواند تاثیر بسزایی در توسعه اقتصادی داشته باشد؛ لذا به موازات این اقدام باید به وظایف بازاریابی و فروش تولیدات توجه کافی گردد و اینجاست که نقش تعاونیهای توزیعی و اهمیت آنها نمود پیدا می‌کند. تعاونیهای توزیعی راسا به توزیع و فروش فرآورده‌های تولیدی اقدام و دست واسطه‌ها را کوتاه می‌کنند. اعمال چنین وظیفه‌ای از جانب شرکت‌های تعاونی موجب بهره برداری با صرفه تر واحدهای تولیدی شده و چون درآمد حاصل از انجام این معاملات نصیب شرکت‌های تعاونی و اعضا می‌گردد، موجب سرمایه‌گذاری بیشتر و کاهش قیمت محصول نهایی می‌شود. کاهش قیمت محصول نهایی، قیمت خرید محصول خام را نیز افزایش می‌دهد. از این رو میزان افزایش رفاه اعضا یا تولیدکنندگان محصول خام و کل مبلغ پرداختی به تولیدکنندگان محصول خام نیز قابل توجه می‌باشد و در نتیجه میزان تولید محصول نهایی و خرید محصول خام نیز به میزان بسیاری افزایش می‌یابد. این نتایج حاکی از این است که تعاونی‌ها می‌توانند در بهبود رفاه و درآمد تولیدکنندگان خرد محصولات خام و نیز مصرف‌کنندگان محصول نهایی و در نهایت بهینه‌سازی و ارتقاء تولید ملی نقش بسیار مهم و موثری داشته باشند. (انتظاریان و سنجری، ۱۳۹۲)

در بخش فرش و صنایع دستی می توان کارهای ارزنده ای انجام داد و با محور قرار دادن صادرات و حمایت از بافنده ها به لحاظ مسائلی نظیر بیمه بافنده ها و تامین نقدیگی گام های موثری در حمایت از کالای ایرانی برداشت.

مراحل عملیاتی نمودن طرح

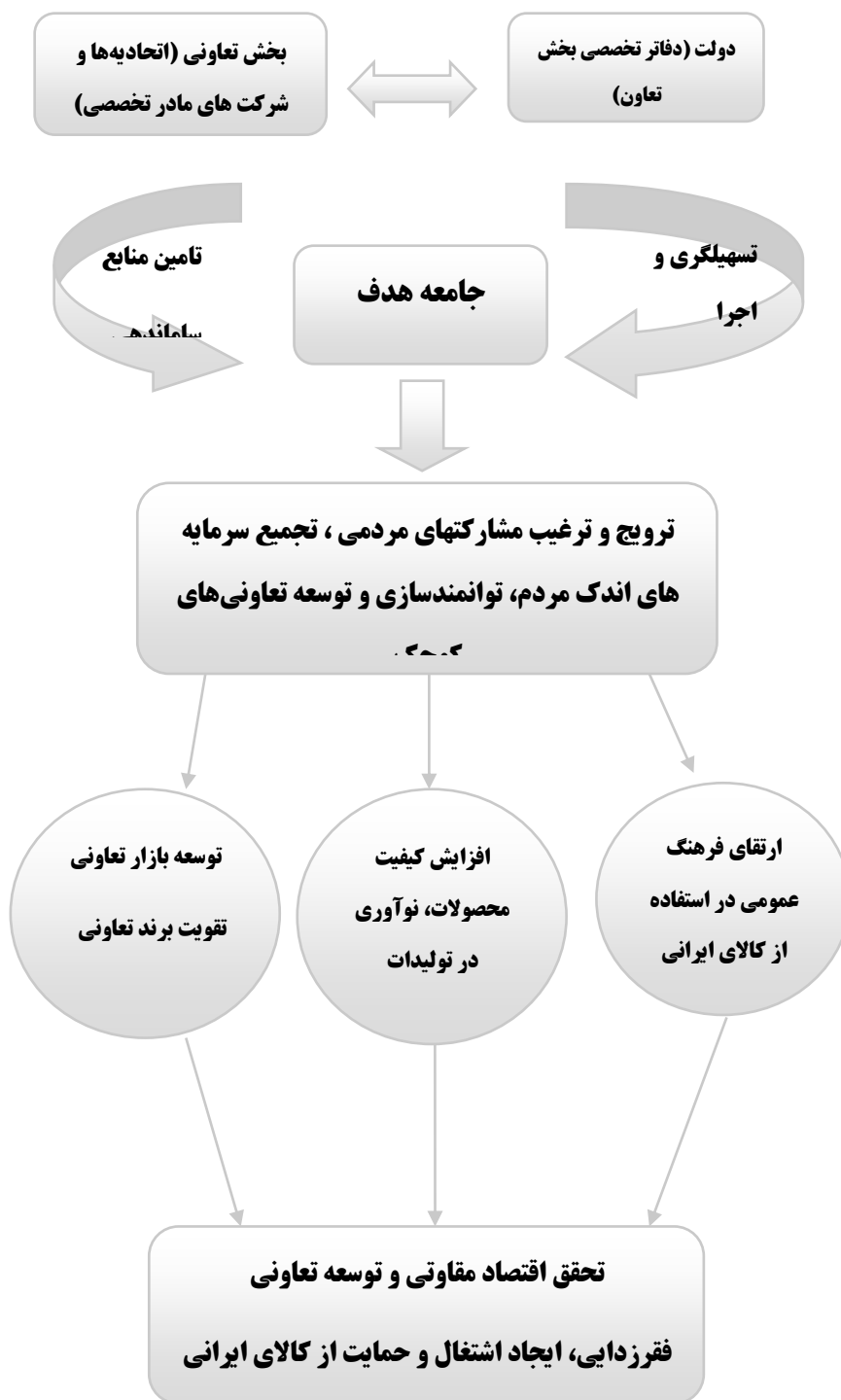
با عنایت به اوامر رهبر معظم انقلاب ایده طرح ملی در اذهان نقش بست و موضوع با تایید معاونت محترم وقت امور تعاون کلید خورد، به نحوی که با بررسی های اولیه و بهره گیری از نظرات خبرگان و کارشناسان چارچوب های اولیه موضوع طرحی و تدوین و تنظیم طرح کلی شروع شد. برخی از کلیات و مراحل کار به شرح زیر قابل ذکر می باشند.

همچنین طی جلساتی که با متخصصین و کارشناسان مربوطه داشتیم و با استفاده از روش توفان فکری و نیز مصاحبه با متخصصین امر، تعدادی از پروژه ها تصویب شد و به طور خلاصه مراحل زیر جهت عملیاتی نمودن پیشنهادات و اجرایی نمودن پروژه ها طی گردید:

- بررسی و مطالعات کتابخانه ای گسترده در موضوعات مختلف مرتبط با طرح
- مذاکره و مصاحبه های حضوری و تلفنی با صاحب نظران در این حوزه
- تدوین و تنظیم چارچوب اولیه طرح
- ارائه طرح برای خبرگان و بهره گیری از نقطه نظرات ایشان در رفع برخی ابهامات و بهبود آنها
- برگزاری سمینارهای ارائه و معرفی طرح در سطح وزارت متبوع و با حضور افراد صاحب دانش
- برگزاری جلسات هماهنگی با ذینفعان
- طراحی و تنظیم چارچوب طرح یا پروژه
- تهیه شناسنامه عملیاتی پروژه
- تنظیم فازبندی و زمانبندی اجرای پروژه
- بررسی و تعیین نحوه تأمین مالی در فازهای مختلف پروژه
- تعیین مشارکت کنندگان، ذینفعان و مخاطبین پروژه
- استارت و شروع فازهای پروژه
- پایش و رصد میزان تحقق اهداف در هر مرحله

تمامی پروژه ها در قالب جداول اقدام پژوهی که زمانبندی و مخاطبین و نیز پایش و مسائل مالی را دربرگرفته، در طرحنامه مطرح شده است.

مدل مفهومی طرح تعاون، تولید ملی و کالای ایرانی

در این مدل نقش دولت در اجرای طرح مذکور به طور کامل و جامع به شرح ذیل است:

- ۱- تسهیلگری در امور مربوط به خدمات دولت
- ۲- پیشنهاد و ارائه احکام اجرایی طرح
- ۳- اتخاذ تدابیر لازم در ضمانت اجرایی طرح
- ۴- صدور مجوزهای لازم در زمینه ایجاد موسسات مالی
- ۵- تامین منابع مالی در جهت تسهیلگری و توانمندسازی جامعه هدف
- ۶- طراحی و استقرار نظام CRM در تعاونی ها (توسعه ارتباط با مشتری)
- ۷- راهبری، هدایت، حمایت و نظارت در اجرایی نمودن پروژهها

نقش و جایگاه بخش تعاونی:

به طور کلی می توان نقش و جایگاه بخش تعاونی را در طرح مذکور در موارد ذیل مطرح کرد:

- ۱- شناسایی جامعه هدف و برنامه ریزی براساس آمایش سرزمینی
- ۲- تقویت و توانمندسازی تعاونی ها
- ۳- تسهیلگری و توانمندسازی از طریق کسب و کارهای اجتماعی تعاونی و سایر ظرفیتهای موجود
- ۴- برنامه ریزی و راهبری جمع آوری سرمایه های خرد و اندک مردمی و ساماندهی و تجمیع آنها در جهت اجرای پروژه های اقتصادی با هدف حمایت از کالای ایرانی
- ۵- ساماندهی جامعه هدف در قالب تشکل های تعاونی
- ۶- راهبری ایجاد سامانه ها و بانک های اطلاعاتی مورد نیاز طرح
- ۷- طراحی و تنظیم و ارائه خط مشی ارتقای کیفیت و تضمین خدمات و کالا و تقویت برند تعاونی
- ۸- اعطاء تسهیلات اشتغالزا از طریق منابع بانک توسعه تعاون، صندوق کارآفرینی امید و بانک رفاه کارگران...
- ۹- شناسایی و تهیه طرح توجیهی با اثرات اجتماعی منطبق با اولویتها و اثرات اجتماعی اعلام شده از سوی دولت
- ۱۰- استفاده از ظرفیتهای اتاق های تعاون، اتحادیه ها و شرکتهای تعاونی سازگار با طرح

پروژه های مصوب

پس از برگزاری جلسات کارگروه تعاون و کالای ایرانی که باحضور نمایندگان دفاتر تخصصی و نیز نمایندگان برخی اتحادیه‌ها تشکیل گردید، تعدادی از پروژه‌ها به تصویب رسیده است که به شرح زیر می‌باشند:

ردیف	عنوان پروژه	مسئول پروژه با همکاری سایر اعضا
۱	شرکت های تعاونی سرمایه گذاری با رویکرد تامین مالی	اتاق تعاون ایران / دفتر تعاونی های خدماتی / شرکت تعاونی پیشگامان کویر یزد
۲	طرح تامین آب از دریای عمان به مناطق کم آب مرکزی کشور (با سرمایه گذاری بخش تعاون و عموم مردم) - پیشنهادی	اتاق تعاون ایران / دفاتر تخصصی و شرکت تعاونی پیشگامان کویر یزد
۳	ایجاد شرکت تعاونی مادر تخصصی فرش و صنایع دستی ایران	اتحادیه فرش دستباف و دفتر تعاونی های تولیدی
۴	ایجاد شرکت تعاونی مادر تخصصی در صنعت گردشگری ایران	اتحادیه فرش دستباف و دفتر تعاونی های خدماتی
۵	طراحی و تنظیم و ارائه خط مشی ارتقای کیفیت و تضمین خدمات و کالا در تعاونی های تولیدی	اتحادیه های تخصصی و دفتر تعاونی های تولیدی
۶	فراهم نمودن ارتباط تجاری موثر بین کسب و کار های تعاونی روستایی و شهری (با توسعه طرح روستا تعاون)	دفتر تعاونی های تولیدی
۷	طراحی و استقرار نظام CRM در تعاونی ها (توسعه ارتباط با مشتری)	دفتر تعاونی های خدماتی
۸	ساماندهی استارت آپ ها در قالب تعاونی های شتاب دهنده (کالا و خدمات)	دفتر تعاونی های خدماتی
۹	طرح تهیه شناسنامه کالا، الگوی عرضه و فروش	دفتر تعاونی های خدماتی
۱۰	توسعه و گسترش تعاونی های توسعه عمران شهرستان	دفتر تعاونی های خدماتی

ردیف	عنوان پروژه	مسوول پروژه با همکاری سایر اعضا
۱۱	برند سازی از طریق معرفی تعاونی های موفق والگو	دفتر ترویج آموزش و تحقیقات تعاونی ها
۱۲	برگزاری نمایشگاههای مجازی و دوره ای حضوری ماهیانه و متمرکز (زیر فعالیت - بازر چه ها و نمایشگاههای مرزی)	دفتر تعاونی های توزیعی
۱۳	ایجاد پایون و نمایشگاه های تخصصی تعاونی ها	دفتر توسعه تعاون
۱۴	طراحی و برقراری نظام نامه کیفیت بخش تعاونی های مسکن	دفتر تعاونی های توزیعی
۱۵	طراحی نظام کارت اعتباری برای اعضا در تمامی تعاونی های مصرف	دفتر تعاونی های توزیعی
۱۶	پروژه هدایت و ارتباط تشویقی و تنظیمی تولید به مصرف	دفتر تعاونی های توزیعی
۱۷	طراحی و پیاده سازی طرح توسعه صنایع دستی در روستا ها در قالب روستا تعاون	دفتر تعاونی های تولیدی با کمک سایر حوزه ها
۱۸	طراحی و پیاده سازی سامانه اعتبار سنجی و رتبه بندی تعاونی ها و محصولات	دفتر تعاونی های خدماتی / دفتر توسعه تعاون
۱۹	طراحی و ارائه بسته مشوق های تعاونی های صادراتی (جایزه صادراتی تعاون)	دفتر توسعه تعاون
۲۰	شناسایی و معرفی کالاهای مطرح و برند تعاونی ها	دفتر ترویج آموزش و تحقیقات تعاونی ها
۲۱	طراحی سامانه شناسایی وضعیت آنلاین تعاونی ها و پیش بینی کد واحد برای هر تعاونی	دفتر ترویج آموزش و تحقیقات تعاونی ها با همکاری سایر حوزه های تخصصی

احکام پیشنهادی به منظور درج در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ مرتبط با طرح تعاون و کالای ایرانی

یکی از اقدامات قابل توجهی که در ارتباط با این طرح صورت گرفته است پیشنهاد احکام بودجه ای متناسب با طرح های مورد تصویب کار گروه به منظور درج در مفاد قانون بودجه سال ۱۳۹۸ بوده است. همچنین بخشی از اعتبارات مورد نیاز طرح در سال جاری از محل اعتبارات ۴ درصد و جاری قابل تامین خواهد بود. در ادامه تعدادی از احکام لایحه بودجه سال ۹۸ که به طور مستقیم و غیر مستقیم با طرح تعاون و کالای ایرانی مرتبط است و از سوی دفتر ترویج، آموزش و تحقیقات تعاونها به سازمان برنامه و بودجه کشور پیشنهاد شده است، مطرح می گردد:

متن حکم پیشنهادی ۱:

به منظور اجرایی شدن مفاد ماده ۹ قانون اصل ۴۴ و مفاد مندرج در ماده ۶۶ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران و در جهت توسعه و توانمندسازی بخش تعاونی از طریق طرح ها و پروژه ها و فعالیت های تحقیقاتی آموزشی و ترویجی و ارتقای بهره وری در بخش تعاون و فراهم نمودن زمینه های تحقق سیاست اقتصاد مقاومتی، تولید ملی و حمایت از کالای ایرانی، دولت موظف می باشد جهت تامین اعتبارات مورد نیاز از محل بودجه های عمومی مبلغ ۳۰۰ میلیارد ریال در اختیار معاونت امور تعاون، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی قرار دهد تا در راستای اهداف و برنامه های توانمندسازی و توسعه بخش تعاون با راهبری برنامه های تحقیقاتی آموزشی و ترویجی و ارتقای بهره وری تعاونی ها هزینه گردد.

متن حکم پیشنهادی ۲: براساس مفاد ماده ۹ قانون اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی و به منظور دستیابی به سهم ۲۵ درصدی بخش تعاونی در اقتصاد جمهوری اسلامی ایران و در راستای تحقق اهداف و رسالت های مندرج در مفاد ماده ۷۱ قانون اصلاح قانون بخش تعاونی مبنی بر " توسعه و ترویج و نهادینه سازی فرهنگ تعاونی " از طریق سازمان صدا و سیما، وزارت آموزش و پرورش، وزارتخانه های علوم، تحقیقات و فناوری اطلاعات، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر وزارتخانه های راهبردی از جمله جهاد کشاورزی و راه و شهرسازی و نیز شهرداری ها و "شورای عالی توسعه تعاون " به ریاست مقام محترم ریاست جمهوری تشکیل و مدیریت هماهنگی توسعه تعاون را در سطح کلان از طریق دولت (دستگاههای اجرایی) برعهده خواهد گرفت. اعتبارات مورد نیاز این شورا از طریق اعتبارات عمومی دولت و اعتبارات طرح ها و پروژه ها از طریق اعتبارات اختصاصی دستگاه ها تامین خواهد گردید.

متن حکم پیشنهادی ۳:

- با عنایت به سوابق کار آمد فعالیت‌های تعاونی در کاهش محرومیت و رفع نیاز ها و بهبود رفاه و معیشت اقشار مختلف محروم و روستایی و به منظور تجمیع سرمایه های اندک و کاهش در اتلاف منابع و به حداقل رسانیدن هزینه های بالاسری و مازاد در طرح های تولیدی و توزیعی و خدماتی به ویژه در طرح های متعدد و کوچک و توسعه سرمایه گذاری هادر سطح روستاها و... تمامی دستگاه های اجرایی و نهاد ها موظف اند در قالب کارگروهی در شورای برنامه ریزی و اشتغال استان که به ریاست استاندار (و در سطح روستاها و یا مناطق به ریاست فرمانداران و بخشداران و.. به طور مشابه تشکیل گردد) و با دبیری مدیرکل تعاون کار و رفاه اجتماعی استانها تشکیل خواهد شد ، توسعه روستایی در مناطق را با رویکرد تشکیل و توسعه تعاونی ها و خوشه های تعاونی و توسعه منطقه ای و شهرستانی و روستایی با روش ها و راهکارهای ذیربط از جمله توسعه تعاونی های روستایی در قالب طرح روستا تعاون اجرایی نموده و برنامه ریزی لازم را به منظور هدایت ، حمایت ، توانمندسازی ، تشکیل تعاونی های ذیربط ، واگذاری مدیریت و مالکیت زمین و بنگاهها و طرح ها ، ارائه تسهیلات اعتباری و توسعه و فروش و بازار یابی و صادرات و تشکیل خوشه های تولیدی و توزیعی روستا و مناطق به انجام رسانند .
- توجه به آمایش سرزمینی و پتانسیل های مناطق ، تغییر در کسب و کار های غالب منطقه حسب مورد با توجه به کمبود آب و یا تغییرات اقلیم و... با توجه به نتایج مطالعات و مزیت های نسبی مناطق و ظرفیت های مطرح در قوانین و مقررات و خوشه ها و مناطق مجاور و... مورد نظر قرار گیرد . کارگروه مذکور اولویت ها و برنامه های کاری ذیربط را براین اساس تدوین ، تنظیم و ارائه و اجرایی خواهند نمود تمامی دستگاههای اجرایی و نهاد ها و ارگانهای ذیربط موظف اند در چارچوب مصوبات کارگروه های مزبور همکاری و فعالیت نمایند .
- اعتبارات ماده ۲۷ قانون برنامه ششم موضوعات بندهای الف و ب و سایر اعتبارات موضوع توسعه و اشتغالزایی و بهره برداری در روستاها سازمان ها و نهاد ها و دستگاههای ذیربط در این راستا تصمیم گیری و هزینه خواهند شد .
- وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی موظف است هماهنگی و اقدامات لازم را به منظور جلب و جذب بخش های غیر دولتی و بالاسری حوزه تعاون از جمله اتحادیه ها و اتاق های تعاون و... و بخش های بین المللی را

به منظور جلب مشارکت و توسعه همکاری های موثر در این خصوص و از طریق کار گروهی به انجام رساند .

— عمران و توسعه روستا ها با همکاری مشترک تعاونی های توسعه عمران و شهرستانها و تعاونی های دهیاری و تعاونیهای روستا تعاون در قالب طرح های هادی روستانی ، توسعه روستا ها را به انجام خواهند رسانید .

— ایجاد و توسعه خوشه های تولیدی و توزیعی و خدماتی با اولویت پتانسیل های منطقه ای مورد تاکید و توصیه می باشد .

— کارگروه موصوف با دبیری مدیرکل تعاون کار و رفاه اجتماعی استان موظف است ظرف یکماه با تشکیل جلسات کارگروه ، آیین نامه اجرایی کارگروه و مراحل کار در ارائه و تصویب طرح ها و اولویت ها را ارائه نموده و در خصوص گردش کار و بهره برداری از طرح های تعاون و اشتغالزا با اولویت ، مصوبات اجرایی لازم را ارائه نماید.

— بهر برداری از ظرفیت ها و خط مشی ها و رویه ها و تنظیم اهداف و برنامه ها براساس زمان بندی متناسب به طور مشخص اعلام گردد .

— بهره مندی از تعاونی ها و بنیاد های تعاون و کار آفرینی استانها و سایر کار آفرینان و تعاونی ها دانش بنیان و راه اندازی طرح های دانش بنیان مورد توصیه می باشد .

گزارشات کار به طور مستمر به وزاری محترم (هیات دولت) ارائه و در هر ۳ ماهه پیشرفت کار در هیات دولت بررسی و تصمیم گیری خواهد شود .

متن حکم پیشنهادی ۴:

دولت موظف است به منظور تسهیلگری تحقق اصل ۴۴ قانون اساسی و توسعه کارآفرینی در بخش تعاون ، حمایت از ورود کسب و کارهای نوپا به بخش تعاون و تقویت بنگاه های خصوصی و تعاونی کوچک و متوسط و تشکیل تعاونی های تأمین نیاز، پشتیبانی و حمایت از آن ها با ساماندهی استارتاپ ها در قالب تعاونی ها و با کمک به تشکیل شتاب دهنده ها در قالب تعاونی ها با عضویت کارآفرینان و استارت آپ ها زمینه ارتقای بهره وری را در این حوزه فراهم نماید . در این خصوص اعتباری به میزان ۵۰۰۰ میلیارد ریال از محل صندوق توسعه ملی و اعتبارات عمومی دولت و با کمک کارآفرینان و منابع بانکی و وجوه اداره شده و یا کمک های بلاعوض در جهت تامین و تکمیل طرح پیش بینی میگردد.

متن حکم پیشنهادی ۵:

حسب ماده یک قانون تاسیس شرکت های تعاونی توسعه و عمران شهرستانی مصوب مورخ ۸۹/۹/۲۸ مجلس شورای اسلامی ، وبه منظور تسریع در رشد و توسعه شهرستانها، هدایت منابع مردمی به بخش های تولیدی، بسترسازی برای ورود بخش های تعاونی و خصوصی به فعالیتهای اقتصادی و انجام طرح هایی که به دلیل افزونه زا (رانت زا) بودن آن، امکان واگذاری به بخش خصوصی وجود ندارد، دولت موظف است از شرکتهایی با عنوان «شرکتهای تعاونی توسعه و عمران شهرستانی» حمایت کند.

متن حکم پیشنهادی ۶:

وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی موظف است به منظور اجرای ماده ۵ قانون مدیریت کشوری و نیز شناسایی میزان کمکهای پرداختی و مشوقهای مالی به تعاونیها توسط دستگاهها با همکاری سازمان برنامه و بودجه ، سامانه ای برای ورود اطلاعات مربوط به پرداخت مشوقهای قانونی به تعاونیها ایجاد کند.

متن حکم پیشنهادی ۷:

به منظور اجرایی شدن سیاستهای اقتصاد مقاومتی و نیز تحقق شعار سال در حمایت از کالای ایرانی ، دولت موظف می شود جهت ساماندهی و بهبود شبکه تامین مواد اولیه و تولید و بهبود قدرت سفارش پذیری از محل بودجه های عمومی مبلغ ۱۰۰ میلیارد ریال در اختیار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی قرار دهد.

متن حکم پیشنهادی ۸: با توجه به وظایف حوزه دولتی بخش تعاون در قوانین موضوعه (از جمله اصل ۴۴ و مفاد قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران) و رفع موانع و چالش های حوزه تعاونی و به منظور عملیاتی نمودن راهبرد های اساسی " توسعه بازار تعاونیها و تقویت برند تعاونی "، بهبود بازار تشکلهای تعاونی ، عملیاتی نمودن برنامه های توسعه تعاون و ارتقاء و بهبود جایگاه اقتصادی بخش تعاونی نیز تحقق شعار سال جاری در حمایت از کالای ایرانی و اجرای سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی ، دولت (معادل ریالی) ۲۰۰ میلیارد ریال را از صندوق ذخیره ارزی برداشت کرده و در قالب تسهیلات از طریق بانک توسعه تعاون در اختیار مؤسسات تحقیقاتی و اجرایی متخصص در این امر قرار دهد.

در طول ۲۰ سال گذشته مقام معظم رهبری نامگذاری سال‌ها را با محوریت اقتصاد انجام می‌دهند و در سال جاری هم ایشان بر روی مهمترین چالش اقتصاد ایران که همان خرید کالای ایرانی است، تأکید کردند.

تیین سال‌های اخیر پیرامون نتایج حمایت از کالای ایرانی، جامعه امروز ما را به سطحی از رشد رسانده که شبهه علمی اندکی در باب آن دارد. کمتر انسان اهل مطالعه و انصافی است که تردید داشته باشد حمایت از کالای ساخت داخل، به نفع رونق کارگاه‌های نیمه‌تعطیل و اشتغال کارگران بیکار ایرانی و کاهش وابستگی به بیرون است؛ اما تعداد خانواده‌هایی که واقعاً مطابق این باور، عمل کنند به قدر کافی زیاد و فراگیر نیست تا این باور به مؤلفه‌ی رفتار جمعی ایرانیان تبدیل شده باشد. اگر این گزاره درست باشد، آنچه باید وجهه‌ی همت سیاست‌گذاران قرار گیرد، رفع موانع عملی است. تکرار استدلال علمی و ساختن محصولات رسانه‌ای اگر بر اراده و انگیزه اثرگذار نشود، گره‌گشا نخواهد بود و نسخه‌ی علاج ندانستن، برای درمانِ نخواستن به کار نمی‌آید.

البته باید دانست که یک عنصر راهزن در قبول ایده حمایت از کالای داخلی، تصور ناصحیحی است که موجب عدم تصدیق آن می‌شود. حمایت از کالای ساخت داخل در تناسب با سایر ارزش‌های اسلامی و ایرانی معنا دارد: به‌عنوان نمونه حمایت از «هر» کالای ایرانی با «هر» ویژگی و کیفیتی مقصود سیاست‌گذار حکیم نخواهد بود و اگر قطعه‌ها یا کالاهایی هستند که استفاده از آن به کاهش عمر دستگاه‌های تولید، محصولات معیوب یا فاقد استاندارد منجر می‌شود و به سلامت مصرف‌کننده زیان وارد می‌کند، توصیه حمایت مشمول آن نمی‌شود. همچنین این تصور که در ورای شعار سال ۱۳۹۷، خودکفایی در «تمام» کالاها، انکار استفاده از محصولات خارجی، بستن مرزهای تجارت، انزوای جهانی و اباطیلی شبیه به آن وجود دارد، از دیگر کج‌فهمی‌هایی است که موجب روگرداندن و عدم تصدیق این ایده از طرف پاره‌ای از بدنه جامعه می‌شود. خودکفایی در تمام محصولات، نه تنها برای هیچ اقتصادی ممکن نیست بلکه مطلوب هم شمرده نمی‌شود: یعنی گاه عقل، ما را به جایگزینی محصولات داخلی که هزینه‌ی بلندمدت هنگفت و غیر قابل جبران دارند با محصولات خارجی، فرامی‌خواند (مانند کالاهایی که هیچ مزیتی برای صرف منابع داخلی برای تولید آن وجود ندارد یا مصرف چوب و کاغذ و غیره که به بهای از دست رفتن منابع طبیعی نسل حاضر و آتی است).

با توجه به ویژگی مردم بنیاد بودن اقتصاد مقاومتی و حضور مردم و سرمایه‌های مردمی در راستای تحقق آن و تشابه آن با مزیت بخش تعاون که با ترویج و ترغیب مشارکتهای مردمی و تجمیع سرمایه‌های اندک مردم در قالب انواع شرکتهای تعاونی انجام می‌پذیرد بخش تعاون می‌تواند در سال حمایت از کالای ایرانی و در راستای تحقق اقتصاد مقاومتی در داخل کشور به نیل به اهداف فقرزدایی و ایجاد اشتغال و حمایت از تولید ملی گام بردارد و در خارج از کشور نیز تحریم های کشورهای غربی را خنثی نماید و پایه گذار اقتصاد ی مستحکم و و مقاوم با تکیه بر دانش و تکنولوژی بومی و سرمایه و نیروی انسانی متخصص و مجرب و مدیریت توانمند و متعهد داخلی باشد. همچنان که این استراتژی با اجرای

طرح روستا تعاون و توسعه تعاونی های توسعه و عمران شهرستانی و دهیاری در سطح شهرستانها و روستاها آغاز گردیده است و در ادامه کار نیز با آسیب شناسی و ارائه نظرات صاحب نظران بخش تعاون و تکمیل آن و ارائه راهکارهای جدید غنی خواهد گردید. ضمن آنکه باتاکید بر راهبرد سوم تحول در بخش تعاونی (تحکیم تعاملات شبکه ای) از طریق افزایش تعاملات شبکه ای میان تعاونی های تامین نیاز-تولیدی-توزیعی و خدماتی و ایجاد و گسترش شرکتهای هولدینگ تعاونی در بخشهای مختلف اقتصادی و صنعتی و خدماتی و راهبرد ششم (توسعه بازار تعاونی و تقویت برند تعاونی) همچنین با توجه به اینکه اکثر محصولات تولیدی تعاونی ها تولید داخل می باشد می توان با قیمت گذاری درست و منطقی و افزایش کیفیت محصولات اعتماد مردم را جلب نمود و با برند سازی مناسب و نوآوری در تولیدات برای پاسخگویی به تقاضای تنوع طلبی مردم در جهت حمایت از کالای ایرانی گام برداشت. و در بخش فرهنگی نیز تولید کالای ایرانی توسط بخش تعاون موجب نهادینه کردن استقلال فرهنگی و اجتماعی و گسترش و تقویت هبستگی های فرهنگی و اجتماعی در داخل کشور خواهد شد. ترویج و تقویت فرهنگ کار، تولید، کارآفرینی و استفاده از تولیدات داخلی به عنوان ارزش اسلامی و ملی با بهره گیری از نظام آموزشی و تبلیغی کشور به عنوان یک استراتژی و سیاست کلی اشتغال می تواند مدنظر قرار گیرد.

در مقیاس کلان جامعه، معضل قاچاق کالا نه فقط سیستم اقتصادی یک کشور را متاثر میسازد و گاه ضربات سنگینی به آن وارد میآورد، بلکه تاثیرات فراوانی بر پیکره فرهنگی - اجتماعی یک جامعه دارد. افزایش بیکاری و مشکلات ناشی از آن، تغییرات الگوی مصرف و حتی در برخی موارد تغییرات سیستم ارزشی جامعه، از جمله مواردی است که میتوان به عنوان پیامدهای قاچاق در جامعه نام برد. (علم الهدی، سید سجاد، ۱۳۸۴)

اکثر طبقات جامعه ما شبیه علمی درخصوص نتایج حمایت از کالای ایرانی ندارند اما شبهه‌ی عملی جدی در فضای تولید، مردم را از حمایت از کالای داخلی دور ساخته است. این شبهه‌ی عملی، مانع حقیقی حمایت از کالای ایرانی است که در نقطه پایانی خط تولید و خاتمه‌ی شبکه‌ی فروش و مصرف قرار دارد که برای رفع آن لازم است از نهادهای تولید یا به عبارتی از نیروی کار و سرمایه‌گذار ایرانی حمایت صورت گیرد؛ یعنی مطالبه‌ای است برای به حداقل رساندن «هزینه تمام شده کالای ایرانی».

به حداقل رساندن «هزینه تمام شده» نیز به معنای بهره‌وری، بهبود سطح فناوری و کیفیت، کم‌مانع بودن محیط کسب و کار، حذف قاچاق، کم‌هزینه بودن نظام فروش و توزیع و ناچیز بودن فساد اقتصادی است. همچنین این شعار مستلزم ثبات بلندمدت قیمت مواد اولیه، متغیرهای اقتصاد کلان و چارچوب‌های نهادی بلندمدت تری برای تضمین حقوق مالکیت، قراردادهای مستحکم و ثبات راهبرد حمایتی کشور طی دولت‌ها و مجالس متفاوت است و این مقدمات یعنی جهش به مرحله بالاتر از توسعه و پیشرفت.

به نظر می‌رسد یکی از راه‌های برون‌رفت از وضع کنونی اقتصاد کشور و حل معضل بیکاری به‌خصوص در سطح جوانان تحصیلکرده، افزایش تولیدات با کیفیت داخلی است که رهبر معظم انقلاب با هوشمندی سال ۹۷ را سال «حمایت از کالای ایرانی» نام نهادند لذا با توجه به این موضوع مهم به‌عنوان شعار سال و اهمیت بالای آن، نکاتی را باید مورد توجه قرار داد که برخی از این نکات عبارتند از:

۱- اگر چه خرید کالای ایرانی یکی از بسترهای حمایت از کالای ایرانی است اما باید توجه داشت که خرید تنها یکی از ابعاد حمایت است و نه تمام ابعاد آن، در نتیجه نباید حمایت را فقط محدود به خرید کرد و باید سایر جنبه‌ها را نیز مدنظر قرار داد. تشویق به خرید کالای ایرانی و انجام عملی آن زمانی اتفاق می‌افتد که کالای ایرانی با مطالعه دقیق و با کیفیت مناسب تولید شود و توان رقابت با کالاهای تولید دیگر کشورها را داشته باشد. همچنین مساله قیمت تمام شده، خدمات پس از فروش و توزیع مناسب و به موقع را باید به مولفه مهم کیفیت افزود.

۲- مساله بعدی برای حمایت از کالای ایرانی اصلاحات ساختاری و ایجاد زیرساخت‌های لازم برای تولید با کیفیت است. نمی‌شود بدون زیرساخت‌های لازم و بدون ساختار مناسب توقع تولید با کیفیت و انبوه داشت و نمی‌شود بدون ارائه کیفیت لازم توقع خرید و حمایت از کالای ایرانی داشت! باید به حقایق توجه کنیم و از شعار به عمل طی مسیر کنیم وگرنه اتفاق قابل توجهی نخواهد افتاد. بنابراین برای حمایت واقعی از کالای ایرانی باید اصلاح ساختارها و چارچوب‌های مخرب و مانع تولید را در اولویت قرار داد.

۳- اصلاح قوانین دست‌وپاگیر برای تولیدکننده از جمله اصلاح نظام بانکی، اصلاح نظام مالیاتی، بهبود فضای کسب‌وکار، شناسایی و برطرف کردن کانون‌های فساد، اصلاح قوانین به‌خصوص قانون کار و بازنشستگی، اصلاح نظام بودجه‌نویسی و مالیه دولت، کاهش نقش دولت و نهادهای عمومی غیردولتی در اقتصاد و... از جمله اصلاحاتی هستند که برای بهبود وضعیت تولید در کشور بسیار موثر است و هرچه با سرعت‌تر و دقیق‌تر انجام شوند، حمایت عملی از کالای ایرانی را میسرتر خواهد کرد.

۴- مدیریت صحیح و شفاف در بخش واردات و صادرات، ایجاد تعرفه‌های واقعی و درست، جلوگیری واقعی و به دور از شعار از ورود کالاهای خارجی، دفاع عملی از تولیدات صنایع داخلی، شکل‌گیری صنعت رقابتی و تولیدات با کیفیت است که می‌تواند شکوفایی اقتصادی و رونق کسب‌وکار و اشتغالزایی در ایران را به‌دنبال داشته باشد.

۵- توجه جدی به مزیت‌های نسبی فراوان موجود در کشور ما و تبدیل آنها به مزیت‌های رقابتی از دیگر مواردی است که زمینه را برای حمایت از کالای ایرانی فراهم خواهد کرد. لذا مناسب است که در این باب نیز مطالعات و اقدامات اساسی انجام شود.

بخش تعاون می تواند عامل مهمی در تحقق شعار امسال باشد به شرط آنکه ابزارهای حمایت هم تعریف شود. این بدان معنی است که رسیدن به تولید بهتر و با کیفیت نیاز به حمایت ها، معافیت ها و تشویق بخش تولید دارد و اگر این حمایت صورت نگیرد، شعار امسال نیز فضایی برای تحقق نخواهد یافت. باید بستری فراهم شود تا تولیدات از طریق فروشگاه های تعاونی های توزیع به دست خریدارن برسد؛ فضای این فروشگاه ها می تواند به گونه ای باشد که تولیدکنندگان برخی از محصولات خود را جلوی چشم خریدارن درست کنند و اینگونه اعتماد خریدار به کالای ایران جلب می شود.

با این نگاه، حمایت از کالای ایرانی شعاری است که اگر قرار باشد به طور کامل محقق شود، بسیاری از مطلوب های اقتصاد مقاومتی نیز پیش از او محقق شده اند. نام او، نام جمله سال های قبل را با خود حمل می کند.

فهرست منابع

- انتظاریان و سنجری، ۱۳۹۲، نقش تعاونیها در تحقق حماسه اقتصادی و بهبود فضای کسب و کار، ماهنامه اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی کار و جامعه، شماره ۱۶۲
 - علم الهدی، سید سجاد، ۱۳۸۴، بررسی ابعاد قاچاق کالا و ارز، سایت ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز
 - نیلی، مسعود، حمایت از کالای ایرانی در گرو اصلاح عوامل چهارگانه، روزنامه عصر ایران
 - گزارش اهم اقدامات و پروژه‌های شاخص معاونت امور تعاون در سال ۱۳۹۶، معاونت امور تعاون وزارت تعاون، رفاه، کار و امور اجتماعی
 - سند توسعه بخش تعاون، تصویب‌نامه هیات وزیران، مورخ ۱۳۹۲/۲/۸
 - برنامه‌ها و احکام پیشنهادی در خصوص بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور و موضوعات مرتبط با تعاون
 - جلسات و سمینارهای عملیاتی در راستای اجرایی نمودن طرح
-
- <http://www.iribnews.ir/fa/news/>
 - <http://www.tccim.ir/ImpExpStats.aspx> اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی تهران